

Elamuarendusprojektid pitsitavad Tallinna sadamaid ja turismi

Tallinna tulevik merelinnana on tume

Sulev Roosma

Eesti Mereturismi assotsiatsiooni president

Heino Levald

MTÜ, tehnikakandidaat, majandusdoktor

Kui kohe ei toimu Tallinna rannaalade planeerimise osas mõistlikku pööret, siis muutub Tallinn kunagisest merelinnast nii mere kui maa poolt suletud mereäärseks linnaks. Mereturism kui uus majandusharu on tõusnud viimastel aastakümnetel maailma merenduses oma käibe poolest merevedude järel teisele kohale ning võiks areneda senisest enam ka Tallinnas, kus on UNESCO kultuuripärandiks olev vanalinn. Kuid sadamaid selleks ei ole.

Külalislahkete sadamate nappuse tõttu on reisi- ja turismilaevade ligipääs linnale juba praegu oluliselt takistatud. Olemasolevate sadamate likvideerimiseks nende täisehitamise teel kulub vaid mõned aastad. Uute sadamate rajamiseks linnast kaugemale puuduvad sobivad rannad ning sinna sadamate rajamine maksaks miljardeid. Seetõttu ei ole praeguste plaanide realiseerimise korral tulutoovaid mereturiste Tallinnas tulevikus tõenäoliselt niigi palju, kui praegu.

Avame merele – ehitame täis?

Aastal 1999 anti lõpuks linnale üle Kalasadam ja selle ümbruse territoorium. Kuid Jüri Mõisa ja Rein Voogi juhitud linnavõim müüs tollal sadama kohe Pro Kapitalile. Olles lubanud silmakirjalikult avada linna merele, tahab ta nüüd Kalasadama territooriumi elamuid täis ehitada. Erastati ka Pirita sadam. Seejärel erastas riik juba ise Vanasadama ja Linnahalli vahelise rannaala ala ning Paljassaare sadama. Ka siin oli teada omanike huvi kasutada neid alasid elamuehituseks.

Aastal 2004 linnavõimu poolt kinnitatud strateegias „Tallinn 2025“ sadamate arengut käsitlev osa puudub. Seda asendab kava muuta Tallinna kõik rannaalad üldkasutatavateks, ehitada sinna elamud ja ühiskondlikud hooned ning rajada kogu Tallinna rannajoone pikkuses rannapromenaad. Selline kava vastab arhitektide ideaalpildile, kuid likvideerib lõplikult Tallinna rannaaladel sadamate tegutsemise võimalused.

Kalasadama, Linnahalli ja Vanasadama piirkonna planeeringud, sealhulgas elamute ja Linnavalitsuse hoone rajamine mere äärde on vastu võetud juba Tallinna Linnavolikogu 15. novembri 2007 otsusega, mis kinnitas kontseptsiooni „Tallinna avamine merele“. Sellega likvideeritakse lõplikult Vanasadama arenguvõimalused ning seegi ahtake „kassisaba“, kuhu kruisilaevad praegu silduvad. Lisaks sellele, et muutub raskemaks linlaste juurdepääs maismaa servale, tekitatakse täiendav linnaliikluse umbsõlm ja rikutakse vaadet Tallinna vanalinnale.

Sadamate likvideerimist soodustab asjaolu, et Eestis laekub kohalikku eelarvesse ainult osa elanike tulumaksust. Oma territooriumil asuvate ettevõtete tuludest ei saa kohalik omavalitsus midagi. Seetõttu on Eestis kohalikud omavalitsused huvitatud vaid suure sissetulekuga püsielanike arvu suurendamisest. Tulemuseks on kõikide kohalike omavalitsuste püüd arendada oma territooriumil vaid elamute ja kontorite ehitamist ning vältida probleeme tekitava tootmise arengut. Eriti groteskse tulemuse annab see Tallinnas, kust tootmine on juba pea täielikult välja tõrjutud ning nüüd on järg sadamate käes. Rannaaladel lõikab see läbi pääsu merelt linna ja selle kaudu Eestisse.

Areng tänu sadamale

Linnaplaneerimisel tehtud vigu on tagantjärgi võimatu parandada. Ainsaks võimaluseks asja parandada näib olevat aja maha võtmine Tallinna nimetamise tõttu Euroopa kultuuripealinnaks 2011. Oleme aastaid

taotlenud, et riik ja linnavalitsus üheskoos algataks Tallinna rannaalade strateegilise arengukava koostamise, mis arvestaks Tallinna kui merelinna arengu majanduslikke, sotsiaalseid, tehnilisi, ökoloogilisi ja arhitektuurseid aspekte ning turvalisust. Selle tulemused tuleks võtta rahvusvahelise arhitektuurikonkursi aluseks parima ruumilise lahenduse saamiseks kaugemas tulevikus. Praegu aga tuleks kõne all olevad rannaalad eelseisvaks kultuurisündmuseks lihtsalt korrastada.

Tallinn tekkis ja arenes oma asukohas tänu varjatud lahele, mis sobis kaljupangal kõrguva kindluse kaitse all olevate sadamate rajamiseks. Juba aastal 1913 kirjutas Soome arhitekt Eliel Saarinen, esimese kompleksse Suur-Tallinna ehituskava konkursi võitja, oma võidutöö seletuskirjas: "Rannaala.... tuleb reserveerida uutele sadamaehitistele..... Oleks lühinägelik paigutada siia elurajoon ja sel teel sadama arengule takistusi luua, sest sadama areng on linna edasise kasvu oluline tingimus". Selleks, et Tallinn säiliks merelinnana ka tulevikus, oleks vaja seda seisukohta arvestada ka täna, kuid Tallinna arengukavad näevad ette vastupidist.

Pullout: Likvideeritakse seegi ahtake „kassisaba“, kuhu kruisilaevad praegu silduvad.